

Kommunal egenkontroll

Kontrollaktørenes roller, ansvar og oppgaver

Fellessamling

Mosjøen 12.01.2015

Agenda

1. Kommunal egenkontroll
2. Roller, oppgaver og samhandling

PAUSE

4. Utdrag fra evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat
5. Innspill til veileder om kontrollutvalg i Nordland
  - a) Hva bør veilederen omhandle?
  - b) Innspill til viktige tema og eksempler på utfordringer og god praksis

Kommunal egenkontroll

- Kommunal egenkontroll er den kontroll kommunen selv gjennomfører overfor egen virksomhet.
- Egenkontrollen er et viktig element i det lokale folkestyret, og skal bidra til at kommunen når de mål som er satt, innenfor rammene av gjeldende regelverk kommunale vedtak og tildelte ressurser.
- De kommunale egenkontrollen består både av:
  - **administrasjonssjefens ansvar** for «betryggende kontroll» (kml § 23) med forvaltningen (interkontroll), og
  - **kontrollutvalgets ansvar** som kommunestyrets kontrollorgan

Økt oppmerksomhet om kommunal egenkontroll

1. Økt kompleksitet i kommunal virksomhet
2. Økt oppmerksomhet i media
3. Ulike initiativ og føringer fra sentrale styresmakter

Kompleksitet i kommunal virksomhet

Komplekse regelverk

- Feks EØS

Komplekse prosesser

- Innkjøp og
kontraktoppfølging

**Komplekse eier og
organisasjonsforhold**

- oppretting av selskap,

(bruk av eksterne
leverandører)

**Komplekse sektorer med
direkte betydning for
innbyggernes velferd**

Økt behov for demokratisk innsyn og kontroll!

Kommunal egenkontroll i media

Tønsberg kommune somler med sikkerheten:

tb⁺

Mangler beredskapsplaner for kriser

– En alvorlig uønsket hendelse hadde gitt oss en stor utfordring.

Sentrale initiativ og føringer

- **85 tilrådingar** om styrkt eigenkontroll,
- Arbeid med **kommunal internkontroll**
- **Kontrollutvalgsboken**
- **Endringer i regelverk** som er gjennomført
  - åpning av kontrollutvalgsmøter
  - overordnet analyse for selskapskontroll
  - utsatt offentlighet for revisjonsrapporter
- **Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat**, bestilt av KMD

Kommunelovutvalget

Utvalget skal vurdere tiltak for å styrke den kommunale egenkontrollen. Det skal i den forbindelse vurdere:

- Om det er behov for nærmere krav til forvaltningsrevisjon og selskapskontroll.
- Endringer i bestemmelsen om internkontroll
- Regler for høring i regi av kontrollutvalg
- Plikt til å følge opp revisors merknader
- Om omfanget av etterlevelsesrevisjon bør styrkes, samt om det bør innføres sertifiserings- og tilsynsordninger for revisor.
- Innsynsrett for kommunen i selskap som utfører tjenester for kommunen
- Valgbarhet for ansatte i små stillinger o.l.
- Om KUs leder ikke kan være fra samme parti som ordfører

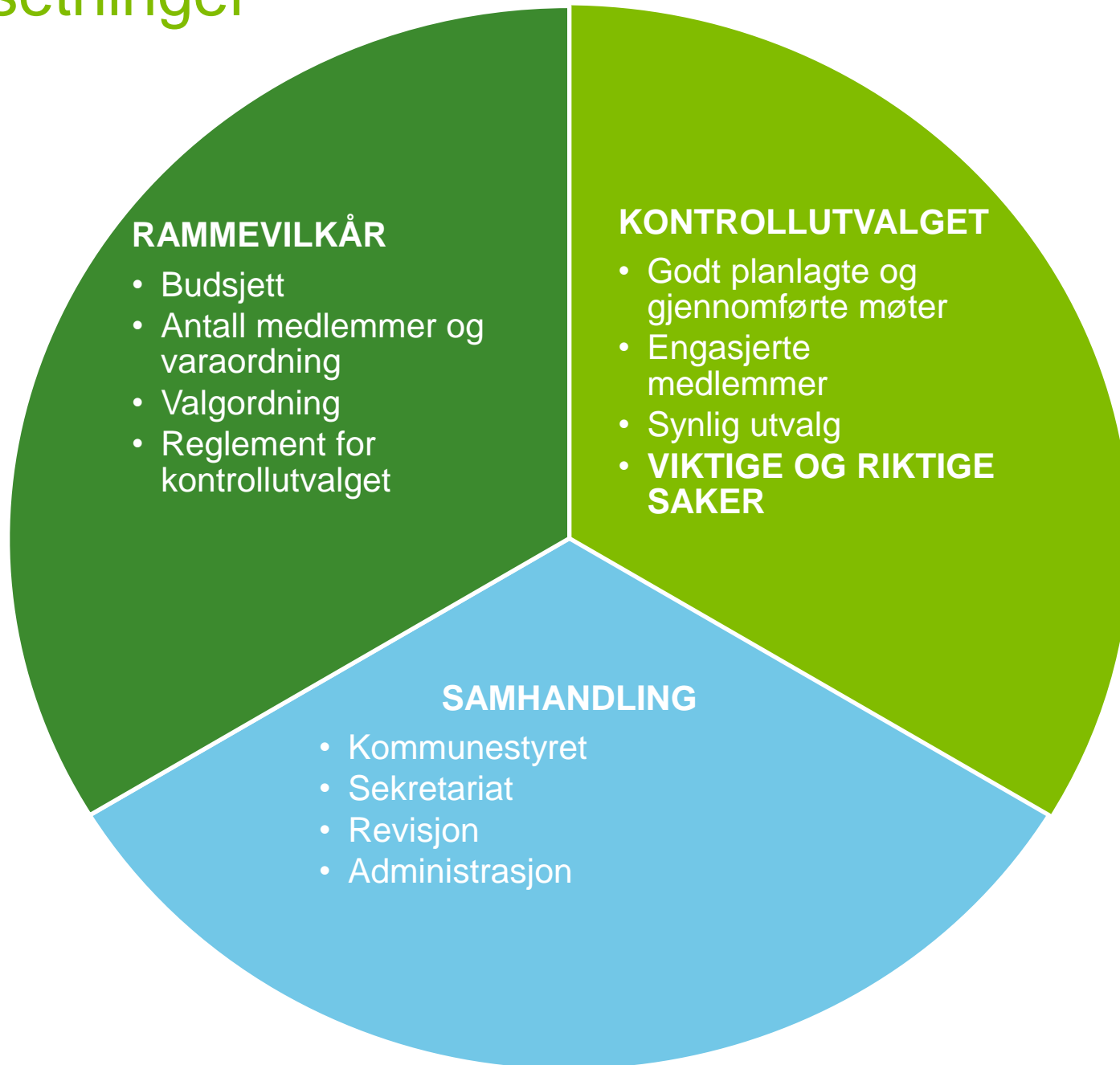

Kontrollutvalget sin rolle i egenkontrollen

- Den økte oppmerksomheten knyttet til kommunal egenkontroll har også ført til at kontrollutvalget som organ har fått mer oppmerksomhet.
- Fra å gjerne bli oppfattet som et perifert utvalg blir det i større grad ansett for å være et viktig folkevalgt organ med et ansvar for kontroll og tilsyn i kommune.
- Samtidig ser vi at det er variasjon blant kontrollutvalgene hvordan utvalget oppfattes og hvordan utvalget gjennomfører oppgavene sine.
- **Spørsmålet er hva som er forutsetninger for godt kontrollutvalgsarbeid, og hva er de ulike kontrollaktørenes ansvar for å bidra til at kontrollutvalget kan utføre sine kontroll og tilsynsoppgaver på en god måte?**

Kontrollaktørenes roller, oppgaver og samhandling

Forutsetninger

Kommunestyrets ansvar

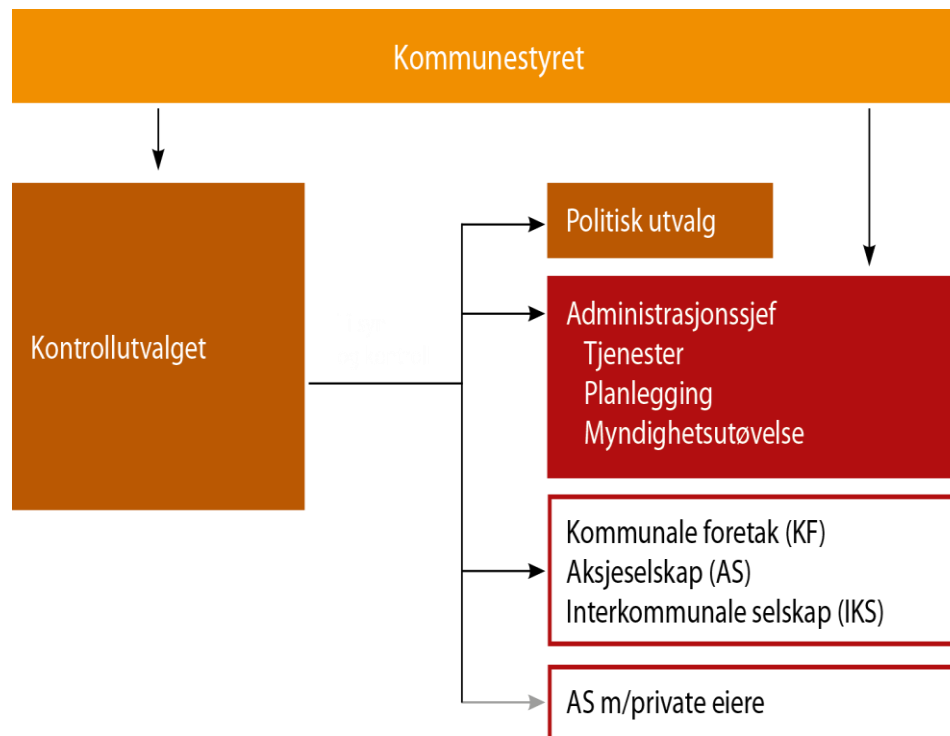
Det er kommunestyret som har det overordnede kontrollansvaret for den kommunale virksomheten.

To kontrollinjer fra kommunestyret:

- *Administrasjonssjefens internkontroll*
- *Kontrollutvalgets kontroll og tilsynsansvar*

Kontrollutvalget er et lovpålagt utvalg og er kommunestyrets redskap for å føre løpende kontroll og tilsyn med forvaltningen på kommunestyrets vegne.

Rammevilkårene for kontrollutvalget blir i stor grad bestemt av kommunestyret, som skal legge til rette for at kontrollutvalget skal være i stand til å gjennomføre sine kontroll- og tilsynsoppgaver

Rammevilkår

Valg og sammensetning

- Minst ett medlem fra kontrollutvalget
- Minst 3 medlemmer
- Varaordning
- Partipolitisk sammensetning

Budsjett

- KST skal sørge for at utvalget har de ressurser som er nødvendig for å utføre pålagte oppgaver
- KST skal vedta et samlet budsjett for kontroll og tilsynsarbeidet (sekretariat, revisjon, administrasjon)
- Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett
- Kontrollutvalgets forslag til budsjett skal behandles i KST (ikke av formannskap eller rådmann)

Samhandling

- Flertallet i KST kan be kontrollutvalget om å undersøke saker for kommunestyret
- Ordfører har møte og talerett i KU
- KU skal legge frem flere av sine saker for KST
- Leder og nestleder har møte og talerett i KST når saker fra kontrollutvalget blir behandlet.
- Kommunestyret kan vedta et reglement for kontrollutvalget for å klargjøre rammer og innholdet i KUs oppgaver

Administrasjonssjefens ansvar

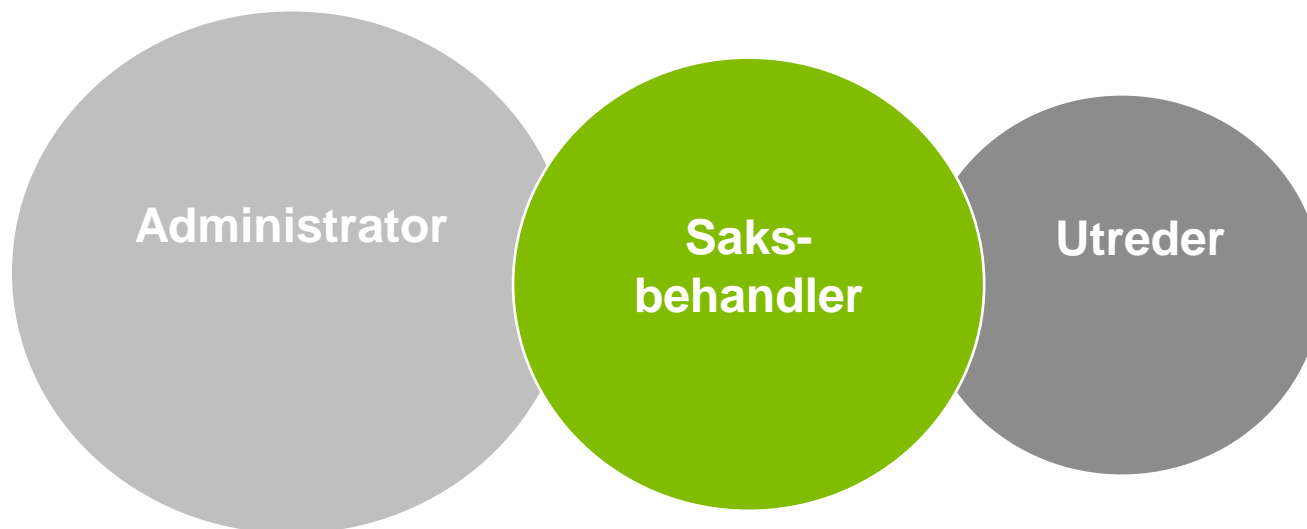
Hovedoppgave: Internkontroll - sikre betryggende kontroll med forvaltningen (koml). Samarbeide med kontrollutvalget i utvalgets (ev revisjonens) arbeid med å kontrollere forvaltningen.

- Felles mål – kontroll, læring og forbedring

- Kontrollutvalget kan be administrasjonssjefen komme i utvalget å orientere om saker som utvalget mener er aktuelle
- Administrasjonssjefen skal bistå utvalget med å fremskaffe nødvendig informasjon og ev bistå revisjonen
- Gi uttale til saker som kontrollutvalget skal rapporteres til kommunestyret
- Iverksette de tiltak som kommunestyret vedtar (herunder de vedtak som gjøres på bakgrunn av kontrollutvalgets rapporter til kommunestyret).
- Innspill til overordna analyse
- Gi tilbakemelding på hvordan administrasjonen har fulgt opp kommunestyrets vedtak ifbm kontrollutvalgets arbeid

Kontrollutvalgssekretariatet

- **Hovedansvar:** Bistå kontrollutvalget med utvalgets arbeid og legge til rette for god samhandling med de andre kontrollaktørene
- **Kontrollutvalgets utfordring:** Utvalget utøver sine kontrolloppgaver i møtene, men er avhengig av arbeidet som foregår mellom møtene.
- Sekretariatet er avgjørende for godt kontrollutvalgsarbeid!

Revisjonens ansvar

- **Hovedoppgave: Gjennomføre revisjon på oppdrag fra kontrollutvalget i samsvar med krav til utførelse av revisjon og i samsvar med kontrollutvalgets bestilling.**
- **Revisjonen skal**
  - Gjennomføre revisjon
  - Informere kontrollutvalget om status og fremdrift på prosjekter
  - Rapportere til kontrollutvalget om resultatene av revisjonen
  - Delta på kontrollutvalgets møter når revisjonens saker behandles og ellers ved behov
  - Delta i kommunestyret når saker fra revisjonen behandles
- **Kontrollutvalget må**
  - Påse at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning
    - revisjonen har kompetanse og kapasitet til å gjennomføre oppgavene
    - Påse at revisjonen oppfyller formelle krav til kompetanse og uavhengighet
    - Be om at revisjonen informerer om arbeidet sitt
  - Påse at det blir gjennomført kontroll av den økonomiske forvaltningen (regnskapsrevisjon) og at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon og selskapskontroll (bestille)

Kontrollutvalgets ansvar

Hovedoppgave: Sikre kontroll med kommunal forvaltning på vegne av kommunestyret.

Kontrollutvalget kan selv sørge for at utvalget blir en viktig kontrollaktør.

Kontrollutvalget:

- Legger til rette for gode møter og god samhandling mellom medlemmene, og mellom kontrollutvalget og de andre kontrollaktørene.
- Fokuserer på de viktige og riktige sakene
- Tar i bruk ulike arbeidsmetoder.
- Gjør kontrollutvalget synlig
- Fokuserer på kontroll, læring og forbedring

Det er opp til kontrollutvalget å skape gode og engasjerende møter

- Det kan det være en fordel å ha en dialog i kontrollutvalget omkring hvordan en ønsker å arbeide og evaluere møtene med jevne mellomrom.
- Etablering av rutiner og spilleregler for gjennomføring av møter
  - Antall møter
  - Utarbeidelse av sakliste og utsending av saker
  - Alle møter forberedt
  - Melding av forfall i god tid
- Rolledeling mellom revisjon, sekretariat og kontrollutvalg
  - Forventningsavklaring
- Medlemmene må delta og engasjere seg i arbeidet til kontrollutvalget.
- Medlemmene skal legge til grunn et overordna kontrollperspektiv, og ikke en partipolitisk tilnærming
- Praksis viser at kontrollutvalgene som regel gjør enstemmige vedtak
- Kontrollutvalgsleder har et spesielt ansvar for å ivareta kontrollutvalgets uavhengighet og sørge for at kontrollutvalget fokuserer på kontrollperspektivet.
- Kan oppleves som en rollekonflikt – spesielt for de som sitt både i kommunestyret og i kontrollutvalget
- Kontrollutvalsmedlemmene er på ingen måte fratatt retten til ei partipolitisk engasjement, men det er viktig at det er kontrollperspektivet som er styrende i utvalget

Hvor langt strekker kontrollutvalgets kontroll og tilsynsansvar seg?

- Kontrollutvalget kan foreta de undersøkelser som de finner nødvendig for å ivareta sin kontrolloppgave
- Kontrollutvalgets kan i prinsippet behandle ethvert forhold ved kommunes virksomhet.
- I utgangspunktet har ikke utvalget tilsynsansvar overfor kommunestyret, men kan likevel uttale seg dersom kommunestyret har eller er i ferd med å treffe et ulovlig vedtak.

Eksempel

Hvor langt strekker kontrollutvalgets kontroll- og tilsynsansvar seg?

Det er ikke bare administrasjonen som kan være gjenstand for kontrollutvalgets kontroll og tilsyn.

Ordfører

I en kommune kontrollerte kontrollutvalget om ordføreren hadde brukt sin sommerfullmakt i samsvar med intensjonen.

Formannskap

I en annen kommune kontrollerte kontrollutvalget om formannskapets vedtak var i samsvar med delegasjonsfullmakten fra kommunestyret.

Kommunestyret

I en tredje kommune stilte kontrollutvalget spørsmål ved om det var riktig av kommunestyret å tildele en leverandør et oppdrag uten å konkurranseutsette oppdraget. Kontraktens totale verdi oversteg gjeldende terskel for offentlige anskaffelser.

Kontrollutvalgets oppgaver og myndighet

Kontrollutvalget **skal**:

- Gi uttalelse om kommunens årsregnskap, jfr. KU-forskriften § 7
- Utarbeide planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll, jfr. KU-forskriften §§ 10 og 13, som er basert på overordnet analyse.
- Rapportere til kommunestyret om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller, jfr. KU-forskriften § 11

I tillegg skal kontrollutvalget **påse at**:

- Kommunen har en forsvarlig revisjonsordning, jfr. Kommunal. § 77 nr. 4
- Revisjonsmerknader blir fulgt opp, jfr. KU-forskriften § 8
- Det føres kontroll med den økonomiske forvaltningen, jfr. Kommunal. § 77
- Det blir gjennomført forvaltningsrevisjon og selskapskontroll, jfr. KU-forskriften §§ 9 og 14
- Kommunestyrets merknader til forvaltningsrevisjoner blir fulgt opp, jfr. KU-forskriften § 12

Hva skal kontrollutvalget ikke gjøre?

- Overprøving av politiske vedtak
- Klageorgan for forvaltningssaker
- Gjøre vedtak som forplikter forvaltningen

Hvor kommer en sak fra?

- **Kontrollutvalgets planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll**
- **Kommunestyret**
  - kan pålegge kontrollutvalget saker
- **Kontrollutvalgsmedlemmer**
  - sette saker på agendaen
- **Henvendelse fra innbyggere eller andre aktører**
  - utvalget må vurdere om saken indikerer en svikt i den kommunale saksbehandlingen, eller at kommunen ikke følger de regler og retningslinjer den er underlagt
- **Ansatte i kommunen**
  - kan varsle om kritikkverdige forhold

Er det en sak for kontrollutvalget?

- Det er kun kommunestyret som kan pålegge kontrollutvalget oppgaver. Når det gjelder henvendelser fra andre parter må kontrollutvalget selv vurdere om utvalget vil behandle forespørselen eller ikke. Dette vil være avhengig av om saken ligger innenfor **kontrollutvalgets mandat**.
- I tillegg må kontrollutvalget vurdere om saken representerer en tilstrekkelig risiko for manglende måloppnåelse, regeletterlevelse eller vedtaksoppfølging. En vurdering av **risiko og vesentlighet** er avgjørende når kontrollutvalget skal vurdere om og ev. hvor mye ressurser som skal brukes på en sak.

Risiko og vesentlighetsvurdering

– hva er det viktigste av det viktige?

Overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse

- Danner grunnlaget for plan for forvaltningsrevisjon og plan for selskapskontroll
- Skal sikre at det blir gjennomført forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller på de områdene det foreligger risiko for manglende måloppnåelse, avvik fra regelverk eller kommunale vedtak og føringer.
- Gir kontrollutvalget god innsikt i den kommunale virksomheten og kommunens eierinteresser.
- Bidrar til å formidle og forankre arbeidet til kontrollutvalget i kommunestyret og i administrasjonen.

*” (...) det vert noko mystisk for administrasjonssjefen kva som er bakgrunnen for val av område for forvaltningsrevisjon. Gode analysar og innsikt i korleis vurderingane er gjort, kan lette dette”
(Administrasjonssjef)*

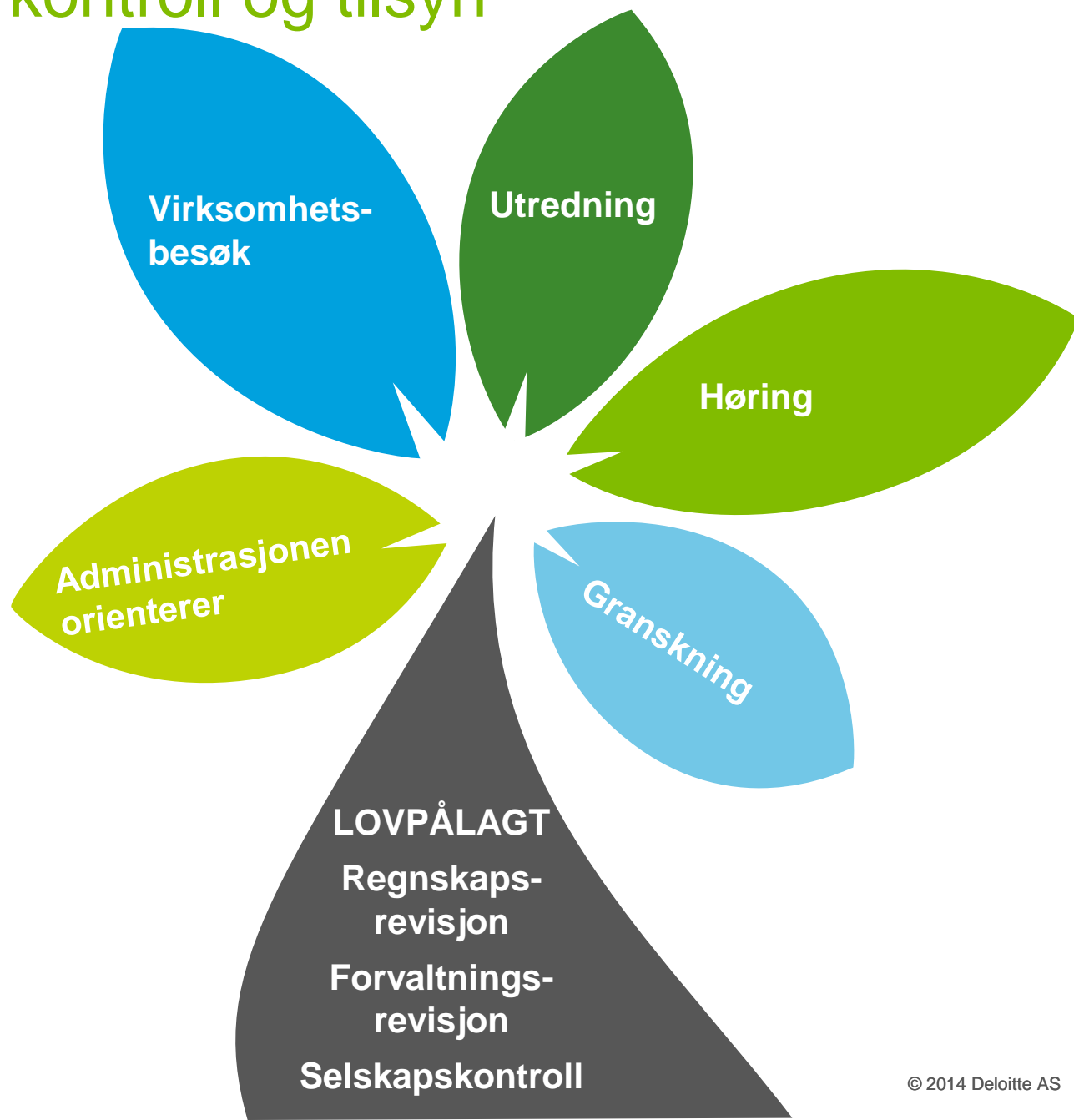

Ulike metoder for kontroll og tilsyn

Valg av kontrollmetode avhenger av flere vurderinger:

- Sakens natur
- Budsjett
- Hvor tilgjengelig informasjonen er
- Krav til rettssikkerhet m.m.

Kontrollutvalget må være synlig

Kommune-Norges best bevarte
hemmelighet?

Det kan stilles spørsmål om kontrollutvalgene har den nødvendige autoritet og kompetanse og dermed fungerer etter hensikten.

19. mai 2010 - 10:44

Hvorfor er det viktig å være synlig?

- Åpenhet er et viktig mål for all offentlig forvaltning
- Skaper tillitt til at kommunen er underlagt betryggende folkevalgt kontroll

Hvem er det viktig å være synlig overfor?

Internt

Kommunestyret

- Informere om kontrollutvalgets arbeid
- Presentere rapporter
- Presentere årsmelding
- Involvere i overordnet analyse

Administrasjonen

- Involvere i overordnet analyse
- Informere om kontrollutvalget og revisjonens arbeid

Eksternt

Media og innbyggere

- Gjøre informasjon om kontrollutvalget og kontrollutvalgets arbeid let tilgjengelig på nettsider o.l.
- Utarbeide en informasjonsstrategi – hvem snakker om hva når?

Eksternt - tilgjengelig informasjon om kontrollutvalget

Hva kan nettsidene inneholde?

- Kontrollutvalgets hovedoppgaver og relevant regelverk
- Møtekalender og saksliste
- Møtereferat og protokoller
- Hvem som sitter i kontrollutvalget
- Sekretariat
- Revisjon
- Plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll
- Årsmeldinger
- Rapporter
- Kontaktinformasjon

Kontrollutvalget bør fokusere på kontinuerlig læring og utvikling

- Læring og utvikling i forvaltningen
- Læring og utvikling i kontrollutvalget
- Overføring av læring mellom kontrollutvalg
- Overføring av læring "til nytt kontrollutvalg

